O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

“REAL IQTISODIYOT” KAFEDRASI

“Xizmatlar sohasida tarkibiy o‘zgarishlarni amalga oshirishning zamonaviy texnologiyalari”

xalqaro ilmiy-amaliy anjuman

MATERIALLARI TO‘PLAMI

2025-yil 25-mart

II bo‘lim

SAMARQAND-2025

• Smart kontraktlar va blockchain texnologiyalaridan foydalanish xavfsizlik va ishonchlilikni oshiradi.

• AI va IoT texnologiyalaridan foydalanish mijozlarga yanada samarali xizmat ko‘rsatish imkonini beradi.

• Raqamli marketing strategiyalarini kuchaytirish orqali mijozlarni jalb qilish va xizmatlar bozorida raqobatbardosh bo‘lish imkoniyatlari oshirilishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2020). “Raqamli O‘zbekiston – 2030” dasturi.
2. O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi. “Elektron shartnomalar to‘g‘risida” qonun loyihasi.
3. O‘zbekiston Respublikasi Qonunchilik palatasi. “Elektron tijorat to‘g‘risida” qonun.
4. Xudoyberdiyeva, D. (2021). Raqamli marketing va ijtimoiy tarmoqlar: O‘zbekistondagi tendentsiyalar. Journal of Digital Economy.
5. Tashkent State University of Economics. (2022). Raqamli iqtisodiyot: nazariy va amaliy jihatlari.
6. Mirzayev, D. (2023). Sun’iy intellekt va IoT: iqtisodiyotga ta’siri. Journal of Innovations in Technology.
7. https://www.president.uz
8. https://www.lex.uz
9. https://www.parliament.gov.uz

Xizmat ko‘rsatish va sanoat korxonalarini rivojlantirishning xududiy siyosati.

Po‘latov Muhiddin Egamberdiyevich
SamISI rektori, i.f.d., prof

Erdonov Muhammadamin Erdon o‘g‘li
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
Real iqtisodiyot kafedrasi mustaqil tadqiqotchisi e-mail: erdonovmuhammad@gmail.com

Annotatsiya: Mintaqaning sanoat salohiyati mintaqaviy raqobatbardoshlikni shakllantirishning asosi hisoblanadi. Mamlakatimiz hududlar aro sanoat salohiyatini o'rganishning dolzarbligi, milliy iqtisodiyotning yaxlit tizim sifatida har qanday ma'muriy - xo'jalik sub'ektining o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqish kerakligini anglatadi. Asosiy maqsad - hududlararo munosabatlarni aniqlash, buning oqibatida sanoat kompleksi va umuman davlatning ishlab chiqarishning optimal nisbatlarini shakllantirish va bu davlat sanoat siyosatining ifodasidir. Maqolada sanoat korxonalarini rivojlantirishning xududiy siyosatini takomillashtirish buyicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so’zlar: Sanoat salohiyati, bozor infratuzilma, transport infratuzilmasi, kooperatsiya, rentabellik.

Аннотация: Промышленный потенциал региона является основой формирования

региональной конкурентоспособности. Актуальность изучения межрегионального промышленного потенциала нашей страны означает, что национальная экономика как целостная система должна основываться на специфике любого административно-

хозяйственного субъекта. Основная цель - определение межрегиональных связей, в результате которых формируются оптимальные соотношения производства в промышленном комплексе и государстве в целом, и это является выражением промышленной политики государства. В статье даны рекомендации по совершенствованию региональной политики развития промышленных предприятий.

Ключевые слова: Промышленный потенциал, рыночная инфраструктура, транспортная инфраструктура, кооперация, рентабельность.

Annotation: The industrial potential of the region is the basis for the formation of regional competitiveness. The urgency of studying the interregional industrial potential of our country means that the national economy as a whole system must be based on the specifics of any administrative and economic entity. The main goal is to define interregional relations, resulting in the formation of optimal ratios of production in the industrial complex and the state as a whole, and this is an expression of the state's industrial policy. The article provides recommendations for improving the regional policy for the development of industrial enterprises.

Keywords: Industrial potential, market infrastructure, transport infrastructure, cooperation, profitability.

Hozirgi vaziyatga asosan asosiy vositalarning texnologik holati pastligi, ilmiy -tadqiqot ishlanmalarini bajaruvchi korxonalarning kamligi, malakali ishchilar sonining kamligi va ko'plab sanoat korxonalarining salbiy moliyaviy natijalari sabab bo'ladi. Maqolaning xulosasiga ko'ra, mintaqaning sanoat salohiyatini rivojlantirishga to'sqinlik qilayotgan muammolarni hal qilish uchun zamonaviy iqtisodiy sharoitga mos keladigan muvozanatli sanoat siyosatini shakllantirish zarur.Ta'kidlash joizki, sanoat salohiyatini mintaqaviy darajada o'rganish keng tarqalmagan. Biroq, mintaqaning sanoat salohiyatini rivojlantirish muammosi ko'rib chiqilgan bir qator asarlarni ajratib ko'rsatish mumkin.

Bu borada Bakanach O.V. va Gaus K.V. Mintaqaning sanoat salohiyati deganda, hududiy korxonalarning raqobatbardosh mahsulotlar yaratish va ishlab chiqarish, ularni bozorda ilgari surish, foydali sotish va xizmat ko'rsatish darajasini ta'minlash qobiliyati tushuniladi[48]. Mualliflarning ta'kidlashicha, sanoat salohiyatini rivojlantirishning eng muhim yo'nalishi - uni yangilash, texnologik modernizatsiya qilish, texnologik jihatdan eng ilg'or bo'lgan tarmoqlarni jadal rivojlantirish. Mintaqaviy iqtisodiyot uchun, ularning fikricha, mahalliy sanoatning rivojlanishi birinchi o'rinda turadi, bu ish o'rinlari yaratish, ichki talabni qondirish va hududni kompleks rivojlanishiga hissa qo'shishda muhim rol o'ynaydi.

– Bugungi o'zgaruvchan sharoitda iqtisodiyot barqarorligini ta'minlashning eng samarali yo'li bu – ichki imkoniyatlarni ishga solish, import bo'layotgan ayrim mahsulotlarni o'zimizda ishlab chiqarish va sanoatni yanada rivojlantirish. Bu milliy iqtisodiyotimizning ustuvor yo'nalishi bo'lishi kerak, – dedi Shavkat Mirziyoyev 2022 yil 11-mart kuni “Sanoat kooperatsiyasi va mahalliylashtirishni yanada kengaytirish masalalari” bo'yicha videoselektor yig'ilishida. [49]

[48] Bakanach O.V., Gaus K.V. A typology of regions of the Russian Federation by the level of development of industrial potential // Problemy sovershenstvovaniya organizatsii proizvodstva i upravleniya promyshlennymi predpriyatiyami: mejvuzovskiy sbornik nauchnykh trudov. 2012.

[49] https://www.uzavtoyul.uz/uz/post/sanoat-kooperatsiyasi-va-mahalliylashtirish-milliy-iqtisodiyotning-ustuvor-yonalishi-12-03-22.html

Respublika sanoat ishlab chiqarishi hajmi tarkibida eng ko‘p ulush Toshkent shahri, Toshkent, Navoiy, Andijon va Farg‘ona viloyatlari hissasiga to‘g‘ri keldi. Eng past ulush esa Surxondaryo hamda Jizzax viloyatlarida qayd etildi. (1- rasm) Navoiy viloyatida sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish aholi jon boshiga 34 mln 493 ming so‘mdan to‘g‘ri kelib, respublikadagi eng baland ko‘rsatkich bo‘ldi. Ushbu hajm Toshkent viloyatida kishi boshiga 12 mln 278 ming so‘mdan, Toshkent shahrida 13 mln 488 ming so‘mdan to‘g‘ri keldi. Manbada mazkur hududlarda yirik sanoat korxonalari joylashgani sababli ko‘rsatkichlar yuqori ekani keltirilgan.

Jahon tajribasi resurslar va xom ashyo bilan bog‘liq ishlab chiqarishga sarflanadigan mablag‘ yoki mehnatning kapital birligiga nisbatan rentabelligi vaqt o‘tishi bilan kamayib borishini ko‘rsatadi. Ya'ni, xom ashyo yetkazib berishga ixtisoslashgan mamlakatlarda iqtisodiy o‘sish va ishlab chiqarish hajmini ko‘payishtirish uchun, avvalo, yangi ishlab chiqarish quvvatlarini yaratishga bo‘lgan xarajatlarning oshirilishi talab etiladi. Shuningdek, xom ashyo yetkazib berishga ixtisoslashgan mamlakatlar iqtisodiyoti tashqi bozorlarga yuqori darajada bog‘liq bo‘lib, tashqi bozorlarda yuzaga kelgan aks o‘zgarishlar mamlakat iqtisodiyotini zaiflashishiga olib keladi.

Muhtaram yurtboshimizning **2020** yil **29** yanvar kuni O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisiga qilgan **murojaatnoma**sida iqtisodiy o‘sishga raqobatbardosh sanoat mahsulotlarini ishlab chiqarish zanjirlarini tashkil qilish orqali erishilishi ko‘rsatib o‘tilgan.[50] Shundan kelib chiqib, raqobatbardosh sanoat zanjirlarini yaratishda, avvalo, sanoat drayverlari bo‘lgan tarmoqlarda tashqi bozorlarda raqobatbardosh bo‘lgan tayyor mahsulotlar ishlab chiqarish hajmlarini oshirib, ularni eksport qilish orqali yangi bozorlarga kirib borishimiz lozim.

Shuni ham takidlash lozimki, hududlarda sanoat va umumiy iqtisodiy o'sishiga erishish uchun yo'llar tarmog'ini rivojlantirishga, avtomobil yo'llarini qurishga, avtomobil yo'llarini zaxiralashga va mavjud avtomobil yo'llarini me'yorda saqlashga ko'proq e'tibor qaratish lozim. Infratuzilmaning rivojlanishi materiallar, ehtiyot qismlar va tayyor mahsulotlarni sotib olish, yetkazib berish, tashish va saqlash jarayonida moddiy oqimlarni yaxshiroq va samaraliroq boshqarishga yordam beradi, xarajatlarni optimallashtiradi va ishlab chiqarish jarayonini, sotish va tegishli xizmatlarni tartibga soladi. Hududlar iqtisodiyotida sanoat korxonalarining o’rnini oshirish uchun quyidagilarni amalga oshirish maqasadga muvofiq deb hisoblaymiz:

- qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilarining, ishlab chiqarishni rivojlantirish va innovatsion rivojlanishga o'tish uchun sarmoya kiritish uchun rentabellik darajasini oshirish;

-bozor infratuzilmasini mukammallashtirish: chakana savdo tarmog'ining roli oshib borayotgani va kooperatsiya rivojlantirish;

- transport infratuzilmasini talab darajasiga olib kelish;
- moliyaviy beqarorlikka erishish;
- investitsiyalar oqimining yetarlicha oshirish;
- tabiiy va iqlim omillarining ta'sirini hisobga olish;
- sug'urtalash tizimini rivojlantirish;
- axborotni qo'llab -quvvatlash;

-malakali kadrlarni yetishtirish.

Hozirgi vaziyatga asosan asosiy vositalarning texnologik holati pastligi, ilmiy -tadqiqot ishlanmalarini bajaruvchi korxonalarning kamligi, malakali ishchilar sonining kamligi va ko'plab sanoat korxonalarining salbiy moliyaviy natijalari sabab bo'ladi. Maqolaning xulosasiga ko'ra, mintaqaning sanoat salohiyatini rivojlantirishga to'sqinlik qilayotgan muammolarni hal qilish uchun zamonaviy iqtisodiy sharoitga mos keladigan muvozanatli sanoat siyosatini shakllantirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Bakanach O.V., Gaus K.V. A typology of regions of the Russian Federation by the level of development of industrial potential // Problemy sovershenstvovaniya organizatsii proizvodstva i upravleniya promyshlennymi predpriyatiyami: mejvuzovskiy sbornik nauchnykh trudov. 2012.
2. https://www.uzavtoyul.uz/uz/post/sanoat-kooperatsiyasi-va-mahalliylashtirish-milliy-iqtisodiyotning-ustuvor-yonalishi-12-03-22.html
3. https://mineconomy.uz/uz/info/3865

MILLIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANISHINI TA'MINLASHDA XIZMATLAR SOHASI VA SANOAT TARMOQLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI

Erdonov Muhammadamin Erdon o‘g‘li
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
Real iqtisodiyot kafedrasi mustaqil tadqiqotchisi
e-mail: erdonovmuhammad@gmail.com

Annotatsiya:Mazkur maqolada bugungi kunda raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko’rsatish korxonalari samaradorligini oshirish imkoniyatlari va yo’nalishlari haqida fikr-mulohazalar keltirilgan.

Abstract: This article presents opinions about the possibilities and directions for improving the efficiency of service enterprises in the digital economy today.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

“REAL IQTISODIYOT” KAFEDRASI

“Xizmatlar sohasida tarkibiy o‘zgarishlarni amalga oshirishning zamonaviy texnologiyalari”

xalqaro ilmiy-amaliy anjuman

MATERIALLARI TO‘PLAMI

2025-yil 25-mart

II bo‘lim

SAMARQAND-2025

UO‘K: 338.46
X 59
KBK: 65.9(2)30

Xizmatlar sohasida tarkibiy o‘zgarishlarni amalga oshirishning zamonaviy texnologiyalari // xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari. 2025-yil 25-mart. Samarqand, SamISI, 2025. – 344 bet.

To‘plovchi va nashrga tayyorlovchi:
Z.S.Artikov – iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent.

Nashr uchun mas’ullar:
D.X.Aslanova – iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor;
G.M.Shadiyeva – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;
B.A.Abdukarimov – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent;
T.S.Sharipov – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent;
Sh.O.Quvandiqov – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;
Sh.A.Sultonov – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent;
R.J.Qurbonova – iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent;
U.N.Nurmorodov – iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent;
Z.I.Abdullayeva – iqtisod fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent v.b.;
B.O.Do‘stmatov – iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent;
A.P.Xazratov – iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent;
L.U.Maxmudov – iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent;
Z.K.Raximov – iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent v.b.;

Sahifalovchilar:
M.E.Erdonov – SamISI “Real iqtisodiyot” kafedrasi assistenti
Sh.N.Mirzayeva – SamISI “Real iqtisodiyot” kafedrasi assistenti
S.B.Iskandarov – SamISI “Real iqtisodiyot” kafedrasi assistenti
A.I.Asrorov – SamISI “Real iqtisodiyot” kafedrasi assistenti
V.A.Fozilov – SamISI “Real iqtisodiyot” kafedrasi assistenti